

تفسیر مشاغل

(سبک و فرهنگ کسب و کار اسلامی)

با استفاده از تفاسیر المیزان علامه طباطبائی، مجمع البیان مرحوم طبرسی،
منشور جاوید جعفر سبحانی، نمونه مکارم شیرازی و
راهنمای اکبر هاشمی رفسنجانی

(جلد اول)

تألیف: دکتر محمد بیستونی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الأهداء إلى

سَيِّدِنَا وَ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ

رَسُولِ اللَّهِ وَ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ إِلَى مَوْلَانَا

وَ مَوْلَى الْمُؤَحَّدِينَ عَلِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ إِلَى بَضْعَةِ

الْمُصْطَفَى وَ بِهَجَةِ قَلْبِهِ سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَ إِلَى سَيِّدَتِي

شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، أَلْسِنَتَيْنِ، الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ إِلَى الْإِيْمَةِ التَّسْعَةِ

الْمَعْصُومِينَ الْمُكَرَّمِينَ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ لِأَسْبَابِ بَقِيَّةِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ وَ وَارِثِ عُلُومِ

الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُزْسَلِينَ، الْمُعَدِّ لِقَطْعِ ذَائِرِ الظُّلْمَةِ وَ الْمُدْخِرِ لِأَحْيَاءِ الْفَرَايِضِ وَ مَعَالِمِ الدِّينِ

أَلْحَجَّةِ بْنِ الْحَسَنِ صَاحِبِ الْعَصْرِ وَ الزَّمَانِ عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ فَيَا مُعِزَّ

الْأَوْلِيَاءِ وَ يَا مُذِلَّ الْأَعْدَاءِ أَيُّهَا السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ الْأَرْضِ وَ السَّمَاءِ قَدْ مَسَّنَا

وَ أَهْلَنَا الضَّرَّ فِي غَيْبَتِكَ وَ فِرَاقِكَ وَ جِئْنَا بِبِضَاعَةِ

مَرْجَاةٍ مِنْ وِلَايِكَ وَ مَحَبَّتِكَ فَأَوْفِ لَنَا الْكَفِيلَ مِنْ مَنكَ وَ

فَضْلِكَ وَ تَصَدَّقْ عَلَيْنَا بِنَظَرَةِ رَحْمَةٍ مِنْكَ

إِنَّا نُرِيكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

تقديم به پیشگاه

محمد مصطفی ﷺ پیامبر عشق و مهربانی و

امام علی بن ابیطالب ﷺ مولای همه خوبان عالم و

به پاره تن رسول خدا محبوبه دلها فاطمه زهرا ﷺ و

به دو فرزند آنها حسن و حسین ﷺ سرور جوانان بهشت و

به نه امام معصوم بزرگوار که از نسل حسین بن علی ﷺ هستند

به ویژه حجة بن الحسن ﷺ خلیفه و باقیمانده خدا در زمین که همه علوم

پیامبران الهی را دارا می باشد و ریشه جنایتکاران عالم را قطع خواهد نمود.

همان کسی که قوانین خدایی را احیاء نموده و پرچم حق را به اهتزاز در خواهد آورد.

پس ای عزت بخش دوستان خدا و ذلیل کننده دشمنان دین خدا و ای واسطه

نزول برکات آسمانی برای اهل زمین ؛ همه ما و دوستانمان در غیبت

شما گرفتار رنج و پریشانی هستند و دستها و ظرف وجود ما

از ابراز عشق واقعی و عملی آنچنان که شایسته مقام شما

باشد، خالی است. از شما خاندان کرامت و شرافت استدعا

داریم پیمانیه های تهی مانده ما را با صدقه ای که

با رحمت خود عنایت خواهید فرمود، سرشار سازید

زیرا ما جز احسان و بنده پروری

از شما سراسر نداریم.

متن تأییدیه حضرت آیه الله العظمی جعفر سبحانی

از مراجع عظام تقلید و رئیس رشته‌های تخصصی تفسیر، تبلیغ و کلام

در حوزه علمیه قم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یکی از گام‌های مؤثر که باید مفسران اسلامی در تشریح و تفهیم مقاصد عالی قرآن بردارند، این است که دگرگونی عمیقی در شیوه تفسیر به وجود آورند و از تکرار تفسیر قرآن به شیوه تربیتی که سوره به سوره یا آیه به آیه است، خودداری نمایند و توجه خود را به شیوه دیگری که همان «تفسیر موضوعی» است، معطوف سازند. آن‌گاه خواهند دید در این نوع تفسیر چه پنجره‌های زیبایی از علوم و معارف قرآن در چشم‌انداز تفسیری آنان گشوده می‌شود.

در همین راستا برادر فرزانه جناب آقای دکتر محمد بیستونی رئیس گروه مؤسسات قرآنی تفسیر جوان در تلاشی بیست ساله با لطف و عنایات ویژه الهی شش نوع تفسیر موضوعی برای شش مخاطب هدف تحت عناوین تفسیر کودک، تفسیر نوجوان، تفسیر جوان، تفسیر زنان، تفسیر مردان و تفسیر خانواده با نظارت علمای برجسته حوزه‌های علمیه تألیف و منتشر نموده و چندین کتب ارزنده قرآنی و تفسیر موضوعی مستقل را نیز تحت عناوینی همچون تغذیه، باستان‌شناسی، هنرهای دستی، دنیای حیوانات، شعر و شاعری، آب و باران، فقر و ثروت، نهج البلاغه جوان، خلاصه‌الغدیر، لغت‌شناسی، مفاهیم قرآن کریم و... را بانگاه ویژه به قرآن، حدیث و علوم روز برای نسل جوان تألیف و چاپ و منتشر نموده است که این حجم از فعالیت‌های تأثیرگذار قرآنی در نوع خود کم‌نظیر می‌باشد. برای ایشان تداوم توفیقات و طول عمر همراه با صحت، عزت و حسن عاقبت را خواهانم و به همه خانواده‌های محترم و جوانان عزیز توصیه می‌نمایم از همه آثار ارزشمند و کاربردی ایشان که با محتوای عمیق و ساده و زیباترین شکل ارائه شده است، حداکثر استفاده را بنمایند.

قم - جعفر سبحانی

۸۸/۸/۴

بیستونی، محمد، ۱۳۳۷ -

تفسیر مشاغل: با استفاده از تفاسیر المیزان علامه طباطبایی،

مجمع البیان مرحوم طبرسی، منشور جاوید جعفر سبحانی،

نمونه مکارم شیرازی و راهنمای اکبر هاشمی رفسنجانی / تألیف محمد بیستونی

قم: بیان جوان؛ مشهد: آستان قدس رضوی، شرکت به نشر، ۱۳۹۱.

ج ۲

978-600-228-151-7؛ دوره: 0-150-228-600-978

فیبا

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴

مشاغل -- جنبه‌های قرآنی

شرکت به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

۱۳۹۱ ۷۳۸ ت ۹۵ / ۹۸ BP

۲۹۷ / ۱۷۹ ۲۹۴۱۰۷۴

عنوان: تفسیر مشاغل (جلد اول)

تألیف: دکتر محمد بیستونی

ویراستاری و نمونه‌خوانی: صفورا، زهرا و آسیه بیستونی

تایپ و صفحه‌آرایی: سید شاکستی

چاپ و صحافی: چاپخانه سلیمانزاده

نوبت و تاریخ چاپ: اول ۱۳۹۱

شماریگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: انتشارات بیان جوان

ناشر همکار: آستان قدس رضوی (به نشر)

شابک: 978-600-228-151-7

حق چاپ محفوظ نیست. هرگونه نسخه‌برداری و چاپ از این کتاب به منظور توسعه فرهنگ قرآن کریم بلامانع است.

انتشارات بیان جوان

تهران: خیابان پاسداران، بین گلستان هشتم و نهم (روبروی پمپ بنزین)، شماره ۴۵۱، طبقه همکف - واحد ۴، تلفکس: ۲۲۵۸۹۶۲۶ www.Tafsirejavan.com

به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

دفتر مرکزی: مشهد، ص. پ. ۹۱۳۷۵/۲۹۶۹، تلفن ۷-۸۵۱۱۳۶، شماره ۸۵۱۵۵۶۰

دفتر تهران: ۸۸۹۶۰۶۲۰، ۸۸۹۶۲۳۰۱، شماره ۸۸۹۶۵۹۸۲

آدرس اینترنتی: www.behnashr.com پست الکترونیک: publishing@behnashr.com

متن تأییدیه مرجع عالیقدر حضرت آیه الله العظمی حسین نوری همدانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلام علیکم ورحمة الله

برادر عزیزم جناب آقای دکتر محمد بیستونی دامت توفیقاته

توفیقات جنابعالی در نشر معارف قرآن کریم - در قسمت های متنوع و مختلف که همه آنها حاکی از ایمان و عقیده و نیت خالص و ذوق سرشار آن جناب است - را تبریک می گویم. جزائکم الله خیراً و زادکم توفیقاً.

حقاً هر یک از نوشته ها و نشریات شما که از جنبه خاصی معارف و مفاهیم قرآن مجید را منعکس می کند و شفای دردها را نشان می دهد و قطره ای از دریای بیکران قرآنی را به نمایش می گذارد حاکی از انس و ممارست فراوانی است که با قرآن مجید داشته اید **ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ**.

پس از تقدیر از تشکیل مؤسسه قرآنی جوان و تألیفات ارزشمند برادر محترم مزید توفیقاتتان را از خداوند متعال مسألت مینمایم.

حسین نوری همدانی

۱۳۹۰/۱۱/۲۰

متن تأییدیه حضرت آیه الله محمد یزدی

رییس دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری و رییس شورای عالی

مدیریت حوزه های علمیه کشور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قرآن کریم این بزرگ ترین هدیه آسمانی و عالی ترین چراغ هدایت که خداوند عالم به وسیله آخرین پیامبرش برای بشریت فرو فرستاده است؛ همواره انسان ها را دستگیری و راهنمایی نموده و می نماید. این انسان ها هستند که به هر مقدار بیشتر با این نور و رحمت ارتباط برقرار کنند بیشتر بهره می گیرند. ارتباط انسان ها با قرآن کریم با خواندن، اندیشیدن، فهمیدن، شناختن اهداف آن شکل می گیرد. تلاوت، تفکر، دریافت و عمل انسان ها به دستور العمل های آن، سطوح مختلف دارد. کارهایی که برای تسهیل و روان و آسان کردن این ارتباط انجام می گیرد هر کدام به نوبه خود ارزشمند است. کارهای گوناگونی که دانشمند محترم جناب آقای دکتر بیستونی برای نسل جوان در جهت این خدمت بزرگ و امکان ارتباط بهتر نسل جوان با قرآن انجام داده اند؛

همگی قابل تقدیر و تشکر و احترام است. به علاقه مندان بخصوص جوانان

توصیه می کنم که از این آثار بهره مند شوند.

توفیقات بیش از پیش ایشان را از خداوند متعال خواهانم.

محمد یزدی

رییس دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۲/۱

تاریخ: ۸۲، ۳، ۲۸

متن تائیدیه حضرت آیه الله مرتضی مقتدایی
مدیر مرکز مدیریت حوزه های علمیه کشور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

توفیق نصیب گردید از مؤسسه قرآنی تفسیر جوان بازدید داشته باشم و مواجه شدم با یک باغستان گسترده پرگل و متنوع که به طور یقین از معجزات قرآن است که این ابتکارات و روش های نو و جالب را به ذهن یک نفر که باید مورد عنایت ویژه قرار گرفته باشد القاء نماید تا بتواند در سطح گسترده کودکان و جوانان و نوجوانان و غیرهم را با قرآن مجید مانوس به طوری که مفاهیم بلند و بارز قرآن در وجود آنها نقش بسته و روش آنها را الهی و قرآنی نماید و آن برادر بزرگوار جناب آقای دکتر محمد بیستونی است که این توفیق نصیب ایشان گردیده و ذخیره عظیم و باقیات الصالحات جاری برای آخرت ایشان هست. لازم می دانم از زحمات طاقت فرسا و تلاش مستمر چندین ساله ایشان در رابطه با طرح و اجرای برنامه های فنی و تخصصی و علمی همراه با ذوق و سلیقه خوب خدادادی در مورد روش انس با قرآن و مبانی پژوهشی قرآنی تقدیر و تشکر نمایم و بحمداله و المنة اثر مطلوب در جامعه داشته و موجب آسان شدن و سرعت پیدا کردن قرائت و فهم مفاهیم عالیة قرآن و زنده و نورانی شدن دل های علاقمندان به قرآن گردیده است و انشاءالله از مصادیق «مَنْ أَحْيَا نَفْسًا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا» خواهند بود.

به امید این که همه اقدامات با خلوص قرین و مورد توجه ویژه حضرت بقیت الله الاعظم ارواحنا فداه باشد.

مرتضی مقتدایی

به تاریخ یوم شنبه پنجم ماه مبارک رمضان المبارک ۱۴۲۷

مرتضی مقتدایی
۸۵/۷/۸

پیش گفتار

قرآن کریم در آیات ۸۲ سوره اِسْزَاء و ۴۴ قُصَلَتْ و ۵۷ یونس خود را به عنوان نسخه شفابخش معرفی می کند. بنابراین می توان این کتاب آسمانی را همچون داروخانه ای فرض کرد که بیماران و نیازمندان متناسب با نوع بیماری و نیاز خاص خود باید به سراغ آن رفته و برنامه زندگی و نجات خود را از این گنجینه معنوی و مادی انتخاب کنند تا پرنده زیبای خوشبختی را در آغوش گرفته و در ساحل امن و آرام آن طی مسیر نموده و دنیا و آخرت خود را در سایه عمل به محتوای قرآن آباد سازند.

در همین راستا گروه مؤسسات قرآنی تفسیر جوان که تشکلی مردمی و غیرانتفاعی است ۱۲ مؤسسه تخصصی قرآنی را تأسیس نموده تا هر یک از مؤسسات متناسب با «مخاطب خاص» یا «موضوع خاص» مندرج در اساسنامه رسمی خود، گروه های سنی گوناگون را با آیات مورد نیاز همان گروه مانوس ساخته و درک و فهم آیات موضوعی را برای آنان ساده و میسر سازد. سیستم مهندسی، طراحی، تحقیق، تألیف یا تلخیص همه آثار قرآنی ما بر این اصل استوار می باشد که: «آیاتی را که افراد مختلف براساس درک عقلی و سنی خود برای زندگی بهتر نیاز دارند باید یاد بگیرند» همانطور که همین اصل در مورد احکام فقهی نیز تصریح شده و در صفحات اولیه همه رساله های عملیه مراجع تقلید عظام قریب به همین مضمون چنین آمده است: «مسائلی را که انسان غالباً احتیاج دارد واجب است یاد بگیرد». لذا براساس فلسفه وجودی تأسیس هر مؤسسه، شش نوع تفسیر براساس شش جمعیت هدف و دو مجموعه چندجلدی تفسیر موضوعی تحت عناوین: «تفسیر علامه» (۸۰جلدی، برگرفته از تفسیر المیزان آیه الله محمدحسین طباطبائی ره) و «تفسیر سبحان» (۷۰جلدی، برگرفته از تفسیر منشور جاوید و سایر آثار قرآنی آیه الله العظمی جعفر سبحانی) و تفسیر یک جلدی جوان و تفسیر مشاغل و دهها عنوان تفسیر موضوعی، کاربردی و میان رشته ای تحت عناوینی چون باستان شناسی، هنرهای دستی، شعر و شاعری، خرافات، سحر و جادوگری، راز خوشبختی و... در

مؤسسات مذکور تدوین و منتشر شده است. ویژگی هریک از تفاسیر ده گانه به شرح زیر می باشد:

۱- «تفسیر کودک» ویژه کودکان پیش دبستانی تا پایان دبستان که حدود «۲۰۰ آیه مورد نیاز» برای کودکان عزیز را به صورت گرافیکی، مفهومی و به ۳ زبان فارسی، عربی و انگلیسی در ۳۰ جلد به صورت تمام رنگی با قطع بیاضی در خود جای داده است.

۲- «تفسیر نوجوان» ویژه نوجوانان مقطع راهنمایی است که برگرفته از تفسیر نمونه آیه الله العظمی مکارم شیرازی بوده و حدود «۲۰۰ آیه موضوعی» متناسب با نیازهای نوجوانان عزیز را دربر گرفته و با استفاده از ۹ رنگ جذاب در چاپ متن با قطع جیبی در ۳۰ جلد برای جامعه هدف خود طراحی شده و به دلیل دارا بودن فهرستواره موضوعی این امکان را برای نخستین بار برای نوجوانان فراهم می سازد تا بدون نیاز به استاد حدود ۴۰۰۰ موضوع از قرآن کریم را به سادگی فیش برداری و تحقیق نموده و در قالب مقاله یا کتاب ارائه دهند. ضمناً مجموعه ۳ جلدی لغات و مفاهیم خاص این تفسیر اخیراً چاپ و منتشر شده است.

۳- «تفسیر جوان» ویژه جوانان دبیرستانی، دانشجویان و بزرگسالان می باشد که کل آیات قرآن را با استفاده از تفسیر نمونه در ۳۰ جلد به خود اختصاص داده است و جوانان عزیز با استفاده از فهرستواره موضوعی و الفبایی فارسی این تفسیر قادر خواهند بود تا حدود ۱۰/۰۰۰ موضوع مورد نیاز خود را پژوهش و استخراج نمایند. ضمناً تفسیر یاد شده در پنج جلد وزیری و دو جلد رحلی به ضمیمه فهرستواره موضوعی نیز چاپ و منتشر شده است.

۴- «تفسیر زنان» در این تفسیر مجموعه آیات مربوط به بانوان محترم استخراج شده و در ذیل هر آیه تفسیر آن بر اساس سه تفسیر معتبر موجود یعنی «تفسیر نمونه» تألیف حضرت آیه الله العظمی مکارم شیرازی و «تفسیر مجمع البیان»

اثر گرانسنگ مفسر بزرگ جهان تشیع امین الاسلام مرحوم آیه الله طبرسی (متوفی به سال ۵۲۸ ه.ق) و «تفسیر المیزان» نوشته مرحوم آیه الله علامه طباطبایی، درج شده است. البته مجموعه مطالب استخراج شده از تفسیر المیزان درباره زنان و خانواده به صورت یکجا جمع آوری و در پایان کتاب درج شده است. تعداد آیات گزینش شده در این تفسیر «۲۷۵ آیه» می باشد. تعداد مجلدات این تفسیر، دو جلد با قطع وزیری است.

۵- «تفسیر مردان» که دربردارنده آیات مربوط به آقایان می باشد، نظیر آیاتی که وظایف و تعهدات مردان نسبت به خانمها را تبیین نموده یا گروه آیات جهاد و شهادت. تعداد آیات گزینش شده در این تفسیر «۳۵۰ آیه» می باشد. تعداد مجلدات این تفسیر، دو جلد با قطع وزیری است.

۶- «تفسیر خانواده» که مجموعه آیات مرتبط با مسائل خانوادگی را به صورت تخصصی و موضوعی مورد ارزیابی قرار داده است. تعداد آیات گزینش شده در این تفسیر «۴۲۵ آیه» می باشد. تعداد مجلدات این تفسیر، دو جلد با قطع وزیری است.

۷- «تفسیر علامه» ویژه جوانان دبیرستانی، دانشجویان و بزرگسالان می باشد. هریک از مجلدات این تفسیر که به یک موضوع خاص و میان رشته ای مورد نیاز مخاطبین هدف، اختصاص یافته، در مدت ۲۵ سال بتدریج توسط قرآن پژوه محترم و با اخلاص جناب آقای سید مهدی امین از روی تفسیر المیزان، تألیف آیه الله محمد حسین طباطبایی ره خلاصه برداری، دسته بندی، فهرست گذاری و تحریر شده است. تعداد مجلدات این تفسیر ۸۰ جلد است.

۸- «تفسیر سبحان» ویژه جوانان عزیز می باشد که با کسب اجازه از محضر آیه الله العظمی جعفر سبحانی و با اقتباس از تفسیر منشور جاوید و سایر آثار ارزنده قرآنی معظم له به صورت موضوعی و کاربردی تدوین و به تدریج چاپ و منتشر می شود. این تفسیر دارای ۷۰ جلد می باشد.

۹- «تفسیر یک جلدی جوان» ویژه عموم جامعه به ویژه جوانانی می باشد که فرصت زمانی آنها برای مطالعه تفسیر و تدبیر در قرآن کریم محدود می باشد. این

تفسیر که خلاصه تفسیر ۳۰ جلدی جوان (برگرفته از تفسیر نمونه) می باشد، در قطع وزیری و براساس ترتیب صفحات قرآن با خط عثمان طه در ۶۰۴ صفحه تنظیم شده است و ترجمه آیات در زیر، تفسیر آیات در مقابل و شرح لغات و مفاهیم هر صفحه نیز در حاشیه سمت راست قرار داده شده است. با استفاده از این تفسیر می توان روزانه حداقل یک صفحه از قرآن را در منزل، محل کار، مدرسه، دانشگاه، مسجد و... به همراه ترجمه، تفسیر و لغات مربوط به همان صفحه مطالعه نمود. ضمناً مهندسی این تفسیر براساس نیازهای ضروری جامعه تنظیم شده است و برای رعایت اختصار، از پرداختن به مباحث تخصصی نظیر مباحث ارتکاب برای علمای دینی و افراد خاص کاربرد دارد، اجتناب شده است. البته ذکر این نکته نیز ضروری است که هیچ تفسیری (به جز تفاسیر منقول از ائمه معصومین علیهم السلام)، به همه اجزاء و ابعاد آیات نپرداخته است.

۱۰ - «تفسیر مشاغل» که برای نخستین بار در جهان اسلام تألیف شده و بر مبنای آشنایی مدیران، فرماندهان و اصحاب مشاغل مختلف همراه با آیات مشترک برای همه مشاغل و نیز آیات اختصاصی برای بسیاری از مشاغل خاص استوار شده است. عمده فهرست گذاری و توضیحات تخصصی و صنفی در این تفسیر ضمن اصل قراردادن محتوای تفاسیر المیزان علامه طباطبایی، مجمع البیان مرحوم طبرسی، منشور جاوید آیه الله سبحانی و نمونه آیه الله مکارم شیرازی و راهنمای هاشمی رفسنجانی، براساس برداشت های شخصی اینجانب می باشد که امیدوارم با توجه به تجارب مدیریتی و اقتصادی و تحصیلات مرتبط (دکترای جامعه شناسی و مدیریت استراتژیک) برای خوانندگان عزیز قابل استفاده کاربردی باشد.

لازم به توضیح است که در پایان جلد دوم این کتاب، بخشی تحت عنوان مجموعه آیات مربوط به «مشاغل» در «یک نگاه» گنجانده شده است. در این بخش از کتاب شما می توانید مجموعه آیات مرتبط با «مشاغل» را همراه با ترجمه و تدبیر در «یک نگاه کلی» مطالعه و بررسی فرمائید. «گردش کار و مراحل تحقیق» در این بخش از کتاب براساس

آنچه که در کتاب متبوع و مرجع مورداستفاده ما یعنی دوره ۳۳ جلدی «فرهنگ قرآن» (کامل ترین و جدیدترین مجموعه تدبیر در قرآن کریم) تألیف آیه الله اکبر هاشمی رفسنجانی و محققان مرکز فرهنگ و معارف قرآن درج گردیده به شرح زیر می باشد:

۱- گزینش مدخل

کشف کلیدواژه ها، تبیین روابط میان آنها و گزینش مدخل های شناخته شده، نخستین مرحله از مراحل تدوین هر معجمی است.

دست مایه اولی برای پیدا کردن مدخل ها، برنامه نرم افزاری تبیان ۳، تهیه شده در مرکز فرهنگ و معارف قرآن، و نیز کارهای انجام شده در تفسیر راهنما بود. آنگاه همکاران با پژوهشی گسترده در واژه های قرآن و مراجعه به معجم های قرآنی و فهرست تفاسیر و نیز مطالعه کتاب های مربوط به شأن نزول و اعلام قرآن، برای دستیابی به مدخل های جدید کوشش فراوانی به عمل آوردند.

۲- تشکیل پرونده علمی

مدخل ها پس از گزینش و تصویب در اختیار پژوهشگران بخش پرونده علمی قرار گرفته و آنها براساس اصول شناخته شده زیر نظر بخش های علمی تحقیقات دامنه داری را برای تشکیل پرونده علمی انجام داده اند. منابع مورد استفاده در این مرحله، نوعاً از مأخذ مهم و اصیل بودند. غیر از این، محققان کوشیده اند که به هراختمال درخوری، توجه کنند و برجامعیت اثر بیفرایند.

آنان به منظور استفاده از تحقیقات انجام گرفته، منابع بسیاری از جمله: تفسیر راهنمای آیه الله اکبر هاشمی رفسنجانی، معجم های مختلف لفظی، تک نگاری ها و منابع تفسیری را از نظر گذرانده و از آنجا که اساس و محور کار، قرآن بوده است برای دستیابی به اطلاعات بیشتر درباره یک موضوع، چندین بار قرآن را از ابتدا تا انتها، خوانده اند. مراجعه به تمامی آیات، بیشتر از آن جهت بوده است که مباحث مربوط به مدخل هایی که در قرآن لفظ خاصی برای آنها نیامده کشف و ضبط شود. پس از

جمع آوری آیات و اطلاعات لازم درباره هریک از مدخل‌ها، پژوهشگر براساس مبانی پذیرفته شده به فیش‌نگاری و طبقه‌بندی اطلاعات پرداخته است.

۳- بررسی و تصویب

فیش‌های فراهم شده جهت ارزیابی و تصویب در اختیار هسته‌های علمی قرار گرفته و آنان نیز برای اطمینان کامل همه برداشت‌های انجام شده را با دقت بازبینی و کنترل نموده‌اند که در این مرحله معمولاً بر تعداد فیش‌ها و نیز آیات افزوده شده است.

۴- هماهنگی سرفصل‌ها

باتوجه به این‌که فیش‌ها و نمایه‌ها در بخش‌های علمی مختلفی بررسی گردیده کمیته‌ای ویژه مسئولیت هماهنگ‌سازی نمایه‌های همه موضوعات را برعهده گرفته است.

۵- ویرایش

در این مرحله فیش‌های برداشت شده و نیز یادداشت دامنه و توضیحات ارائه شده براساس آئین‌نامه ویرایش مصوب، ویرایش شده است.

۶- مقاله و بازبینی

برای اطمینان بیشتر یک‌بار دیگر مقاله بازبینی شده است تا از اجرای شیوه‌نامه در مراحل گوناگون کار اطمینان حاصل گردد. همچنین در این مرحله یادداشت دامنه‌ها، پاورقی‌ها، منابع و مآخذ و نیز آیات و آدرس آن‌ها کنترل شده است.

دکتر محمد پیسنوی

۳۱/ تیرماه/ ۱۳۹۱ هجری شمسی

مصادف با اول ماه مبارک رمضان ۱۴۳۳ هجری قمری

مشهد مقدس، حرم سلطان صبر و رضا علی بن موسی الرضا علیه‌السلام و آلاء النبوة و انشاء

سرآغاز همه مشاغل و کارهای اقتصادی و اجتماعی با نام خدا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بناام خداوند بخشنده بخشایشگر (۱/ حمد)

میان همه مردم جهان رسم است که هرکار مهم و پرارزشی را به نام بزرگی از بزرگان آغاز می‌کنند و نخستین کلنگ هر مؤسسه ارزنده‌ای را به نام کسی که مورد علاقه آن‌ها است، بر زمین می‌زنند، یعنی آن کار را با آن شخصیت مورد نظر از آغاز ارتباط می‌دهند. ولی آیا بهتر نیست که برای پاینده بودن یک برنامه و موفقیت در هر شغل و جایگاهی که هستیم، آن را به موجود پایدار و جاودانی ارتباط دهیم که فنا در ذات او راه ندارد، چراکه همه موجودات این جهان به سوی کهنگی و زوال می‌روند، تنها چیزی باقی می‌ماند که با آن ذات لایزال بستگی دارد. اگر نامی از پیامبران و انبیاء باقی است، به علت پیوندشان با خدا و عدالت و حقیقت است که کهنگی در آن راه ندارد و اگر به طور مثال اسمی از «حاتم» بر سر زبان‌ها است، به خاطر همبستگی با سخاوت است که زوال ناپذیر است. از میان تمام موجودات، آن‌که ازلی و ابدی است، تنها ذات پاک خدا است و به همین دلیل باید همه چیز و هرکار را با نام او آغاز کرد و در سایه او قرار داد و از او استمداد نمود، لذا در نخستین آیه از قرآن می‌گوییم: «به نام خداوند بخشنده بخشایشگر» (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ). این کار نباید تنها از نظر اسم و صورت باشد، بلکه باید از نظر واقعیت و معنا با آن پیوند داشته باشد، چراکه این ارتباط آن را در مسیر صحیح قرار می‌دهد و از هرگونه انحراف بازمی‌دارد و به همین دلیل چنین کاری حتماً به پایان می‌رسد و پربرکت است. به همین دلیل در حدیث معروفی از پیامبر ﷺ می‌خوانیم: «كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُدْعَرْ فِيهِ اسْمُ اللَّهِ فَهُوَ أَيْتَرٌ» هر کار مهمی که بدون نام خدا شروع شود، بی‌فرجام است. (۱) امیرمؤمنان علی عليه السلام پس از نقل

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
تأییدیه حضرت آیه الله العظمی جعفر سبحانی	۵
تأییدیه حضرت آیه الله العظمی نوری همدانی	۶
تأییدیه آیه الله محمد یزدی	۷
تأییدیه آیه الله مرتضی مقتدایی	۸
پیشش گفتار	۹
سراغاز همه مشاغل و کارهای اقتصادی و اجتماعی با نام خدا	۱۰
تشکر از اصحاب کار و تولید، تشکر از خداست	۱۸
ایمان به آخرت بهترین سیستم خودکنترلی صاحبان حرف و مشاغل	۱۹
پیمودن صراط مستقیم	۲۰
صراط مستقیم چیست؟	۲۲
دو خط انحرافی	۲۳
«الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ» چه کسانی هستند؟	۲۳
«مغضوب علیهم» و «ضالین» چه کسانی هستند؟	۲۴
چرا هدایت قرآن ویژه پرهیزکاران است؟	۲۵
آثار تقوادر روح و جان انسان	۲۶
۱- ایمان به غیب	۲۷
۲- ارتباط با خدا	۲۹
۳- ارتباط با انسان ها	۳۰
۴- ایمان به تمام پیامبران	۳۱
۵- ایمان به رستاخیز	۳۲
استمرار در طریق ایمان و عمل و ارتقاء کیفیت در تولید و ارائه خدمات مشاوره‌ای و تخصصی	۳۴
حقیقت تقوا چیست؟	۳۴

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
شناخت جبهه بین‌المللی نفاق و تجارت شیطانی آن‌ها	۳۵
تولید محصولات شیطانی در قالب پوشش دروغین خدمت به بشریت	۳۷
لزوم شناخت منابع مالی و اقتصادی جبهه جهانی کفر و نفاق و عوامل داخلی آن‌ها	۴۰
وسعت معنی نفاق	۴۱
کارشناسی جبهه جهانی نفاق علیه اقتصاد مسلمانان	۴۲
تجارت پر زیان	۴۳
دو مثال جالب برای ترسیم حال منافقان	۴۴
نقش زمین و آسمان در تولید و اقتصاد	۴۸
عمل شایسته و خدمت به اقتصاد جامعه نمود بیرونی «ایمان» است	۵۲
فرشتگان در بوتة آزمایش	۵۳
سودپرستی یهود	۵۴
بردگی زنان در آن روز و امروز	۵۷
تلاش و برنامه‌ریزی در مسیر شغلی، یاری خدا را به همراه دارد	۵۸
تولید کالاهای بی‌کیفیت یا مضر، از مصادیق تولید فساد است	۵۹
آیا تنوع‌طلبی در مصرف جزء طبیعت انسان است؟	۶۰
کسب «سود موقت» و غفلت از «سود ماندگار»	۶۱
ضرورت تحریم اقتصادی یهودیان نژادپرست	۶۳
جنایت نژادپرستان	۶۳
با تولید محصول بی‌کیفیت بهانه به دست دشمنان ندهید	۶۴
نفی «انحصار» در مباحث اعتقادی و اقتصادی	۶۵

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
دو اصل مهم تربیتی و اقتصادی	۶۶
امنیت و توسعه اقتصادی، خواسته ابراهیم از پروردگار	۶۷
ظهور رنگ زیبای خدا در افکار و محصولات تولیدی انسان‌ها	۶۸
اعتدال و پرهیز از افراط و تفریط در تولید و مصرف	۶۹
اقت و وسوسه	۷۰
تولید غذای حلال، پاک و سالم	۷۱
فلسفه تحریم گوشت‌های حرام	۷۲
خطوط اصلی اقتصاد اسلامی	۷۴
منافع اقتصادی در حج	۷۷
قابل توجه عاملین و کارگزاران انفاق و حمایت از محرومین	۷۹
مفهوم قرض به خدا	۸۰
چه انفاقی با ارزش است؟	۸۱
برخورد خوب، بهتر از انفاق بامنت است	۸۳
اسبب شناسی انفاق	۸۴
یک مثال جالب دیگر برای انفاق‌های آلوده به ربا	۸۶
از چه اموالی باید انفاق کرد؟	۸۸
مبارزه با موانع انفاق	۹۰
حکمت برترین نعمت‌های الهی	۹۱
چگونگی انفاق‌ها	۹۳
انفاق و تک‌های انسانی به غیر مسلمانان	۹۴
«وَجِبَةُ اللَّهِ» چه معنی دارد؟	۹۵
بهترین مورد انفاق	۹۶

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
انفاق به هر شکل و صورت مطلوب است	۹۸
رباخواری، نقطه مقابل انفاق	۹۹
منظور از «من شیطان چیست؟»	۱۰۰
تفاوت خرید و فروش با ربا	۱۰۰
رباخواری، گناهی عظیم است	۱۰۳
تحریم رباخواری	۱۰۵
تنظیم اسناد تجاری در طولانی‌ترین آیه قرآن	۱۰۷
توجه عمیق قرآن به امور اقتصادی	۱۱۳
ادامه سخن در تنظیم اسناد تجاری (وثیقه‌گذاری)	۱۱۴
آیه‌الکرسی رمز سلامت و امنیت اعتقادی و اقتصادی	۱۱۶
منظور از «عرش» و «کرسی» چیست؟	۱۱۷
آیا آیه‌الکرسی، همین یک آیه است؟	۱۲۷
دین، اجباری نیست	۱۲۹
نور ایمان و ظلمات کفر	۱۳۱
راه‌ورس ایمان به عنوان پیش‌نیاز مسئولیت‌پذیری اجتماعی و اقتصادی	۱۳۲
شانس و جبر و اقبال مردود است	۱۳۴
جنگ بدر، نمونه ارجحیت کیفیت بر تر بر کمیت بیشتر بود	۱۳۷
جاذبه فریبنده زینت‌های مادی و اقتصادی	۱۳۸
منظور از «الْقَنَاطِرِ الْمُقَنْطَرَةِ» و «الْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ» چیست؟	۱۴۰
منظور از «متاع حیات دنیا» چیست؟	۱۴۰
هرکس مرهون تلاش و کار خویش است	۱۴۳
همه چیز به دست خدا است	۱۴۴

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
درجهان هستی «شزی» نیست، اعمال ماست که «خیر» رابه سز تبدیل می کند	۱۴۵
با دشمنان طرح دوستی نریزید	۱۴۶
قابل توجه مشاغل قضایی، حقوقی و انتظامی	۱۴۸
ایا مسلمانان می توانند اموال بیگانگان را تملک کنند؟	۱۵۰
قابل توجه مدیران و کارکنان و مبلغین ارشادی	۱۵۱
«معروف» و «منکر» چیست؟	۱۵۳
مبارزه با فساد و دعوت به حق	۱۵۳
دو آیه ای که باید توسط شاغلین در دستگاه دیپلماسی خارجی مسلمانان درارتباط با اسرائیل و صهیونیست تبلیغ و تبیین شود	۱۵۴
بررسی تاریخ گذشتگان (قابل توجه اساتید و معلمین تاریخ و جامعه شناسی)	۱۵۸
یک روش مؤثر تربیتی (آموزش غیر مستقیم)	۱۵۹
تربیت افراد، هدف نهایی آموزش	۱۶۰
قابل توجه مربیان و معلمین پرورشی	۱۶۲
روشن ترین راه خدانشناسی	۱۶۲
اهمیت آیات مشتمل بر پنج «زئنا»	۱۶۷
قابل توجه کسانی که با یتیمان ارتباط شغلی دارند	۱۶۸
چرا فرزند باید نتیجه ظلم پدر را ببیند؟	۱۶۹
چهره باطنی اعمال ما (تجسم اعمال در قیامت)	۱۷۰
سلامت اجتماع وابسته به سلامت اقتصاد است	۱۷۲
ضرورت تولید یا تأمین پیشرفته ترین ادوات دفاعی برای حفظ آمادگی در برابر دشمن	۱۷۴

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
آماده ساختن مؤمنان برای جهاد	۱۷۷
استمداد از عواطف انسانی	۱۷۸
برای مبارزه با دشمنان، در برابر هر سلاحی سلاح برتری را ارائه کنید	۱۷۹
از خائنان حمایت نکنید (قابل توجه مشاغل قضایی و انتظامی و داوران)	۱۸۳
کفار نباید در هیچ عرصه ای مخصوصاً عرصه های اقتصادی و مهارت های شغلی بر مسلمانان تسلط یابند	۱۸۶
لزوم وفا به عهد و پیمان در همه تعهدات و مناسبات شغلی	۱۸۸
سرمایه گذاری و مشارکت در پروژه های مفید و عام المنفعه	۱۹۱
آن چه که صاحبان مشاغل پروتئینی باید بدانند	۱۹۳
صید حلال	۱۹۶
خوردن غذای اهل کتاب (قابل توجه شبکه تولید و توزیع مواد غذایی)	۱۹۹
تأثیر مشاغل مضر یا مفید در جامعه بشری	۲۰۲
کیفران ها که به جان و مال مردم حمله می برند (قابل توجه مشاغل قضایی، امنیتی و انتظامی)	۲۰۴
مجازات دزدان	۲۰۷
شرایط مجازات سارق	۲۰۹
اندازه قطع دست سارق	۲۱۰
ایا مجازات اسلامی سرقت خشونت آمیز است؟	۲۱۰
داوری میان دوست و دشمن	۲۱۲
قصاص و گذشت	۲۱۸
آن ها که به قانون خدا حکم نمی کنند (قابل توجه مشاغل قانون گذاری)	۲۲۱
توییح شدید علما و دانشمندان وظیفه شناس	۲۲۲

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
بایدها و نبایدهای طراحان و پاسخگویان سنوالات	۲۲۴
تأثیر سیر و سیاحت در بیدار ساختن افکار (قابل توجه مراکز توریستی و	
مشاغل سیاحتی)	۲۲۷
ضرورت جامعه‌شناسی حیوانات (قابل توجه مشاغل مرتبط با دامپزشکی و	
حقوق حیوانات)	۲۲۸
آیا رستاخیز برای حیوانات هم وجود دارد؟	۲۳۰
اگر حیوانات رستاخیز دارند تکلیف هم دارند	۲۳۲
ضرورت رعایت ادب حتی در برابر خرافی‌ترین ادیان (قابل توجه مشاغل	
تبلیغی)	۲۳۳
چرا افراد لجوج به راه نمی‌آیند	۲۳۸
اکثریت عددی اهمیت ندارد	۲۴۴
تمام آثار شرک باید برچیده شود	۲۴۹
ایمان و روشن‌بینی	۲۵۱
انتخاب پیامبر به دست خداست	۲۵۵
امدادهای الهی	۲۵۶
یک معجزه علمی قرآن	۲۵۸
اتمام حج	۲۶۲
انفاق بخشی از محصولات باغی و کشاورزی به مستمندان	۲۷۴
فلسفه تفاوت شغلی در افراد مختلف	۲۷۶
خلافت انسان در روی زمین	۲۷۷
وزن اعمال در آخرت متناسب با وزن مسئولیت‌پذیری افراد در دنیا است	۲۷۸
مقایسه صاحبان مشاغل مختلف نسبت به یکدیگر	۲۸۱

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
نخستین قیاس، قیاس شیطان بود	۲۸۲
بحثی پیرامون مدولباس (قابل توجه صنف پوشاک)	۲۸۶
فرود آمدن لباس	۲۸۷
مد و لباس در گذشته و حال	۲۸۸
لباس نماد شخصیت و رتبه وجودی انسان است	۲۹۰
زینت و تجمل از نظر اسلام	۲۹۲
پیام قرآن برای اصحاب و متولیان مساجد	۲۹۶
پیامی برای همه صاحبان حرف و مشاغل (پرهیز از هرگونه اسراف و	
زیاده‌روی)	۲۹۷
معادشناسی از پنجره تولید مواد غذایی	۲۹۸
تولید برتر از ابزار بهتر	۲۹۹
کم‌گذاری در تولید، کم‌فروشی در محصول، و کم‌کاری در وظیفه و	
مسئولیت، آفت همه مشاغل	۳۰۰
پاسخ شفاف قرآن به تحریم‌های اقتصادی و سیاسی دشمنان	۳۰۲
سرنوشت تاریخی قدرت‌های اقتصادی شیطانی	۳۰۳
برکات اقتصادی و شغلی در سایه ایمان و تقوا	۳۰۵
چرا ملل فاقد ایمان، زندگی مرفه دارند؟	۳۰۶
بسیاری از بلاهای طبیعی، بازتاب تجاوز به حقوق الهی و مردم است	۳۰۸
جریان‌شناسی مدیریت منابع انسانی در روش مبارزاتی حضرت موسی <small>علیه السلام</small>	۳۱۱
صحنه عجیب سحر ساحران	۳۱۵

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
استفاده از سلاح مشابه (تکنولوژی خدایی در برابر تکنولوژی شیطانی)	۳۱۵
چگونه سرانجام حق پیروز شد	۳۱۷
تحریم‌ها و تهدیدهای بی‌اثر قدرت‌های استکباری	۳۲۱
تحریم‌شکنی و استقامت در سایه آگاهی نخبگان و احاد جامعه	۳۲۳
تضعیف اقتصادی حق جویان موحد، سرلوحه برنامه‌های باطل‌گرایان مشرک	۳۲۴
تحریم اقتصادی خدا در پاسخ به تحریم اقتصادی فرعون!؟	۳۲۸
پیشرفت کشورها براساس کار و تلاش مداوم است نه شانس و اقبال	۳۳۰
فال نیک و بد	۳۳۱
ظهور بلاهای طبیعی و آفت‌های گیاهی به خاطر فسق و فجور	۳۳۳
پیمان شکنی‌های مکرر، زمینه‌ساز نزول بالای آسمانی	۳۳۷
عاقبت خطرناک کسب درآمد از راه‌های حرام	۳۳۸
چگونه دست به گناه زند؟	۳۴۲
چه کسانی رهایی یافتند؟	۳۴۳
آیا هر دو گروه، یک نوع کیفر داشتند؟	۳۴۳
آیا مسیح، جسمانی بوده یا روحانی؟	۳۴۴
خلافت‌کاری زیر پوشش کلاه شرعی	۳۴۶
آزمون اقتصادی توسط خدای بزرگ	۳۴۷
مفهوم اصلاحات واقعی (قابل توجه دولت‌مردان و مشاغل حکومتی)	۳۴۷
مفهوم اصلاحات واقعی	۳۴۸
دانشمندی که در خدمت فراعنه درآمد	۳۴۹
تلقم باغوزا دانشمند دنیاپرست و منحرف	۳۵۱

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
سرمایه‌گذاری برای انحراف مردم از راه خدا، محکوم به زیان و شکست است (قابل توجه امریکا، اسرائیل و هواداران و مزدوران آن‌ها)	۳۵۳
ضرورت جهاد با قدرت‌های استکباری (قابل توجه پاسداران، بسیجیان، ارتشیان و همه آزادی‌خواهان راه حق و عدالت)	۳۵۶
خمس، تکلیفی خدایی برای همه کسانی که صاحب درآمد و شغل هستند	۳۵۷
منظور از ذی‌القربی و یتیمان و مسکینان و واماندگان در راه چیست؟	۳۵۸
آیا غنایم منحصر به غنایم جنگی است	۳۵۹
آیا اختصاص نیمی از خمس به بنی‌هاشم تبعیض نیست؟	۳۶۴
منظور از سهم خدا چیست؟	۳۶۷
عوامل حیات و مرگ سیاسی و اقتصادی ملت‌ها (رفتار هوشمندانه برای حفظ مصالح اجتماعی و اقتصادی)	۳۶۷
سلب نعمت نتیجه ارتکاب گناه است	۳۷۱
جبر سرنوشت و جبر تاریخ و سایر جبرها ممنوع	۳۷۲
افزایش قدرت جنگی و هدف آن (قابل توجه تلاشگران و تولیدگران محصولات نظامی)	۳۷۲
هدف‌نهایی تهیه سلاح و افزایش قدرت جنگی	۳۷۶
هدف و ارکان جهاد اسلامی (کسب فایده فراوان با هزینه کم)	۳۷۹
آمادگی برای صلح و همزیستی مسالمت‌آمیز (قابل توجه دستگاه دیپلماسی خارجی)	۳۷۹
منتظر برابری قوا نباشید	۳۸۳
آیا آیه نخست منسوخ شده؟	۳۸۵
افسانه سوزن قوا	۳۸۶

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
اسیران جنگی	۲۸۸
آیا گرفتن فدای منطقی و عادلانه است؟	۳۹۰
عمران مسجد در صلاحیت همه کس نیست (قابل توجه بانیان و هیأت‌امناء و اصحاب مساجد)	۳۹۳
منظور از «عمران مساجد» چیست؟	۳۹۵
عمل خالص تنها از ایمان سرچشمه می‌گیرد	۳۹۶
پاسداران شجاع	۳۹۶
آیا تنها مسجد الحرام منظور است؟	۳۹۶
اهمیت بنای مسجد	۳۹۶
تجارت، اقتصاد، پست و همه چیز فدای هدف و برای خدا	۳۹۷
گذشته و امروز درگرو این دستور است	۴۰۰
وظیفه اجتماعی و اقتصادی ما در برابر اهل کتاب (قابل توجه کارگزاران مالیاتی)	۴۰۰
جزیه چیست؟	۴۰۴
آینده دینی و اقتصادی جهان در قلمرو اسلام	۴۰۵
منظور از هدایت و دین حق چیست؟	۴۰۶
غلبه منطقی یا غلبه قدرت	۴۰۶
قرآن و قیام مهدی <small>علیه السلام</small>	۴۰۷
روایات اسلامی پیرامون ظهور مهدی <small>علیه السلام</small>	۴۰۸
اثرات سازنده انتظار ظهور مهدی <small>علیه السلام</small>	۴۱۲
مفهوم انتظار	۴۱۴
انتظار یعنی آماده باش کامل و حداکثر تلاش برای پیشرفت اقتصادی مسلمانان	۴۱۵

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
ممنوعیت احتکار و رسوب‌سازی ثروت (قابل توجه دیده‌بان‌های اقتصادی و سرمایه‌داران)	۴۱۶
جمع ثروت تا چه اندازه «کنز» محسوب می‌شود؟	۴۱۹
نفی هرگونه وابستگی، سستی و تنبلی	۴۲۳
مصارف هشتگانه زکات و ریزه‌کاری‌های آن (قابل توجه دهندگان و کارگزاران زکات)	۴۲۵
فرق میان «فقیر» و «مسکین»	۴۲۷
آیا لازم است زکات به هشت قسمت مساوی تقسیم شود؟	۴۲۹
منظور از «مَوْلَفَةٌ قُلُوبُهُمْ» چه اشخاصی هستند؟	۴۲۹
نقش زکات در اسلام	۴۳۰
زکات عامل پاک‌فرد و جامعه	۴۳۱
توبه و جبران	۴۳۵
خوشبختی واقعی در «استفاده صحیح از نیروی اقتصادی و انسانی» است	۴۳۶
مفهوم واقعی شهری و روستایی	۴۳۷
بادیه‌نشینان باایمان	۴۳۷
اجتماعات شکوهمند	۴۳۸
شهریان بادیه‌نشین	۴۳۹
قرآن و شایسته‌سالاری	۴۴۰
موقعیت پیشگامان	۴۴۱
تابعین چه اشخاصی بودند؟	۴۴۲
نخستین مسلمان چه کسی بود؟	۴۴۲
آیا همه صحابه افراد صالحی بودند؟	۴۴۶

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
جریان‌شناسی «نفاق» در واگذاری مسئولیت‌ها و مشاغل اجتماعی	۴۴۸
شان نزول	۴۴۹
بتخانه‌ای در چهره مسجد	۴۵۱
تنها به قیافه‌های حق به جانب اعتماد نکنید	۴۵۶
نقی به تنهایی کافی نیست	۴۵۷
دو شرط اساسی برای کانون‌های فرهنگی و اجتماعی	۴۵۸
جهاد در راه خدا، تجارتی بی‌نظیر	۴۵۹
صفات نه‌گانه مؤمنین مجاهد	۴۶۱
صداقت، همیشه، همه جا	۴۶۳
آیا منظور از صادقین، تنها معصومان است؟	۴۶۵
کسب علم و دانش، واجب کفایی است	۴۶۷
جواز تقلید با استفاده از آیه «تَقَرُّوْا»	۴۶۸
جهاد با جهل و جهاد با دشمنان	۴۶۹
گوشه‌ای از آیات عظمت خدا در هوا و فضا (قابل توجه مشاغل مرتبط با هوا، فضا و ستاره‌شناسی)	۴۷۰
انسان‌شناسی قرآن (قابل توجه مشاغل مرتبط با روانشناسی و جامعه‌شناسی)	۴۷۵
آموزش غیر مستقیم (قابل توجه مبلغین و مربیان تربیتی و پرورشی)	۴۷۸
آرامش و پیشگیری از افسردگی در پناه ایمان (نسخه درمانی قابل توصیه از سوی روانشناسان)	۴۸۳
منظور از «بشارت» در این آیه چیست؟	۴۸۶
اولیاء خدا از دیدگاه روایات	۴۸۷
روش خانه‌سازی	۴۸۹
حفظ میراث فرهنگی و آثار باستانی با هدف تربیتی	۴۹۰

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
تضمین تأمین رزق و روزی در سایه کار و تلاش	۴۹۲
تقسیم ارزاق و تلاش برای زندگی	۴۹۳
هدفاز آفرینش هستی، حسن عملکرد انسان‌ها در همه وظایف فردی و اجتماعی است	۴۹۷
چگونگی آغاز آفرینش جهان	۴۹۸
تأثیر گناه در سلب توفیقات شغلی و ویرانی جامعه	۵۰۰
گناه و ویرانی جامعه‌ها	۵۰۱
منظور از «يَزِدْكُمْ قُوَّةً اِلَىٰ قُوَّتِكُمْ» چیست؟	۵۰۳
دستور قرآن درباره آبادسازی و سازندگی	۵۰۳
استعمار در قرآن و عصر ما	۵۰۵
پیامی برای همه تولیدکنندگان و توزیع‌کنندگان کالاها و خدمات	۵۰۶
آنچه را به‌زیردستان و عوامل کاری خود می‌گویند، ابتدا خودتان عمل کنید	۵۱۱
منطق بی‌اساس لجوجان	۵۱۱
پیام حضرت شعیب به همه رهبران حق طلب در طول تاریخ (قاطعیت و سازش‌ناپذیری)	۵۱۳
هفت درس تربیتی برای مدیران و صاحبان مشاغل و احاد جامعه	۵۱۳
خوشبختی یا بدبختی افراد در آخرت نتیجه اعمال آن‌ها در دنیا است	۵۱۸
بختی پیرامون سعادت و شقاوت از نظر ذاتی یا اکتسابی بودن	۵۲۰
اسباب سعادت و شقاوت	۵۲۲
استثناء در آیه چه مفهومی دارد؟	۵۲۵
ضرورت نظارت نخبگان بر عملکرد مدیران و احاد جامعه	۵۲۶
هم صالح و هم مصلح باشید	۵۲۸
سرچشمه انحرافات «خوشگذرانی بی‌قید و شرط» است	۵۲۸
نیاز فطری و طبیعی انسان به تفریح و سرگرمی و رعایت اعتدال در کار و	

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
کسب و معاش	۵۲۰
نه قصاص و نه اتهام قبل از جنایت	۵۲۵
بدآموزی در پوشش اطلاع‌رسانی (قابل توجه خبرگزاری‌ها و مشاغل مرتبط با رسانه‌ها)	۵۲۶
بایدها و نبایدهای بازی و سرگرمی (قابل توجه مدیران و صاحبان مشاغل فرهنگی و امنیت اجتماعی)	۵۲۷
تسوییل نفیس	۵۲۲
دروغگو کم حافظه است	۵۴۲
صب‌رجمیل چیست؟	۵۴۳
در برابر یک ترک اولی ...	۵۴۴
دعای گیرای یوسف	۵۴۵
نباید به بهانه «آزادی و قدرت انتخاب» اشاعه مفاسد را آزاد و رها ساخت (حتی حضرت یوسف بدون لطف الهی در برابر طوفان گناه مصون نیست)	۵۴۷
منظور از برهان پروردگار چیست؟	۵۴۸
جهاد بانفس برترین نوع جهاد است	۵۵۰
پاداش اخلاص، امداد غیبی است	۵۵۱
جریان‌شناسی مدیریت اقتصادی حضرت یوسف (قابل توجه دولتمردان)	۵۵۲
نظارت بر مصروف	۵۵۷
یوسف خزانه‌دار کشور مصر می‌شود	۵۵۹
چگونه یوسف دعوت طاغوت زمان را پذیرفت؟	۵۶۰
اهمیت مسائل اقتصادی و مدیریت	۵۶۰
تعهد و تخصص دو رکن اساسی مدیریت است	۵۶۱
مدح خویش یا معرفی خوشتن	۵۶۱
پاداش‌های معنوی و برتر	۵۶۳

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
داستان یوسف الگویی برای قصه و رمان نویسی	۵۶۳
ترسیم دقیقی از منظره حق و باطل	۵۶۴
زُبد چیست؟	۵۶۶
همیشه بهره‌ها به میزان آمادگی‌ها و لیاقت‌ها است	۵۶۷
باطل دنبال بازار آشفته می‌گردد	۵۶۷
باطل تنها در یک لباس ظاهر نمی‌شود	۵۶۸
بقای هر موجود بسته به میزان سودرسانی او است	۵۶۸
چگونه حق، باطل را بیرون می‌ریزد	۵۶۹
زندگی در پرتو کار و تلاش و جهاد	۵۶۹
فوائد پنجگانه مثال‌های قرآنی	۵۷۰
سخت‌گیری نسبت به دیگران در دنیا، سخت‌گیری در قیامت را به دنبال خواهد داشت و بالعکس (قابل توجه همه مدیران و فرماندهان)	۵۷۱
آن‌ها که دعوت حق را اجابت کردند	۵۷۲
چگونه دل با یاد خدا آرام می‌گیرد (قابل توجه مبلغین، مدرسین و روانشناسان مسلمان)	۵۷۵
ذکر خدا چیست و چگونه است؟	۵۷۶
عوامل هشتگانه نگرانی و پریشانی	۵۷۷
ایا آرامش با خوف خدا سازگار است؟	۵۸۰
ضرورت بزرگداشت روزهای حساس زندگی (قابل توجه متولیان فرهنگی و مدیران ارشد)	۵۸۱
شکر نعمت، مدیریت صحیح بر منابع انسانی، طبیعی و مالی است	۵۸۲
چهار نکته مهم در زمینه شکر نعمت	۵۸۶
ایا مخترعان و مکتشفان پاداش الهی دارند؟	۵۸۸
خاکستری بر سینه تندباد	۵۸۸

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
چرا اعمال کفار تشبیه به خاکستر در برابر باد شده است؟	۵۸۸
مسأله اجبساط	۵۸۹
تولیدات حلال و پاکیزه ریشه در زمین و شاخه در آسمان‌ها دارند	۵۹۴
تولیدات ناسالم و مضر، سهمی از بازار و برکت ندارند	۵۹۷
نخستین دعای حضرت ابراهیم <small>علیه السلام</small> امنیت سرزمین مکه بود (قابل توجه)	
مشاغل امنیتی و سربازان گننام امام زمان «عجل الله تعالی فرجه الشریف»	۵۹۹
چرا ابراهیم تقاضای دوری از بت پرستی می‌کند	۵۹۹
اولویت کشاورزی و دامپروری در بین همه مشاغل	۶۰۰
ضرورت توجه به مواد غذایی پایه به عنوان نیاز اساسی انسان‌ها	۶۰۴
لزوم تأمین و مصرف غذاهای دریایی تازه	۶۰۷
ضرورت رجوع به متخصصین و اهل علم و نگاه کارشناسی به تولید، صنعت و کشاورزی و ...	۶۰۹
مصرف شیر را دریابید	۶۱۱
تغذیه با عسل رمز نشاط و شادابی (قابل توجه زنبورداران و احاد جامعه)	۶۱۲
آیا الهام‌گریزی مخصوص زنبوران عسل است؟	۶۱۳
قبل از هر چیز خانه‌سازی	۶۱۴
عسل از چه ساخته می‌شود؟	۶۱۵
عسل در کجا ساخته می‌شود؟	۶۱۶
رنگ‌های مختلف عسل	۶۱۶
عسل یک ماده فوق‌العاده شفابخش	۶۱۷
آیا ایچا: تفاوت با عدالت سازگار است؟	۶۱۹
اسباب و سریشمه‌های روزی	۶۲۲
اسرار پرواز پرندگان در پهنه آسمان (قابل توجه مشاغل مرتبط با هوانوردی و جانورشناسی)	۶۲۵

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
خانه‌سازی با نگاه مکانی برای آسایش، نه ابزار تفاخر و استرس	۶۲۸
اصول ناظر و حاکم بر همه مشاغل	۶۳۰
استحکام پیمان‌های شما دلیل برایمان شماست	۶۳۳
عذرهای ناموجه برای نقض پیمان	۶۳۶
ماندگاری خدمات و زیرساخت‌های اصولی و خدایی	۶۳۸
سرمایه‌های جاودانی انسان	۶۳۹
زندگی پاکیزه در گرو چیست؟	۶۴۰
برابری مرد و زن	۶۴۱
حیات طیبه چیست؟	۶۴۲
فقر و گرسنگی، بازتاب طبیعی کفران منابع و هدر دادن سرمایه‌های خدادادی است	۶۴۲
آیا مثال است یا یک جریان تاریخی؟	۶۴۳
رابطه امنیت و توسعه اقتصادی	۶۴۴
لباس گرسنگی و ناامنی	۶۴۵
کفران نعمت و تضييع مواهب الهی	۶۴۶
قرآن بهترین کتاب «مهارت‌های زندگی» است	۶۴۷
پرهیز از شتابزدگی و تصمیم‌های نسنجیده	۶۴۸
سود ماندگار و درازمدت بهتر از منافع موقت و زودگذر است	۶۴۸
بهره‌مندی بیشتر حاصل تلاش افزون‌تر	۶۴۹
کاهش هزینه‌های تولید، از مصادیق مقابله با «تبذیر» است	۶۴۹
منظور از ذی القربی در این جا چه کسانی هستند؟	۶۵۰
هرکه کارش بیش، سهمش بیشتر	۶۵۲
زیان کم‌فروشی و کم‌کاری	۶۵۳
ضرورت تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری بر اساس تخصص و کارشناسی	۶۵۵

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
وسایل چهارگانه وسوسه و نفوذ شیطان	۶۵۵
حفظ «گرامت» انسان‌ها، خط قرمز همه مشاغل و حرف	۶۵۸
چرا انسان برترین مخلوق خدا است؟	۶۵۸
جایگاه ویژه رهبری و مدیریت	۶۵۹
نیت خالص، رفتار مدیران و صاحبان مشاغل را شکل می‌دهد	۶۶۰
آموزش گام به گام رمز موفقیت در مشاغل آموزشی، تربیتی و پرورشی	۶۶۱
جهان میدان رقابت سالم و آزمایش است	۶۶۲
مرکز قرآن لطیف و دقت است (قابل توجه همه صاحبان مشاغل)	۶۶۳
پاک‌ترین طعام	۶۶۴
تقیه سازنده	۶۶۵
همه کارهای خود را با اراده خداگره بزنید تا ماندگار و بابرکت شود	۶۶۶
همنشینی با پاک‌دلان پابره‌نه افتخار است	۶۶۸
روح طبقاتی مشکل‌بزرگ جوامع	۶۶۹
فُبح رابطه هواپرستی و غفلت از خدا	۶۷۰
نزدیک شدن به ثروتمندان به خاطر ثروتشان	۶۷۱
کارنیک و تلاش‌سازنده در این جهان خوشی و راحتی در جهان آخرت را	
به دنبال دارد	۶۷۱
لباس‌های زینتی در جهان دیگر	۶۷۳
رعایت حال محرومین از سوی دولتمردان و صاحبان ثروت، توصیه	
محسوری قرآن کریم	۶۷۴
غرور و مستی ثروت	۶۷۶
پاسخ مستضعفان به مستکبران	۶۷۷
آغاز و پایان زندگی در یک تابلو و سکناس (قابل توجه صاحبان قدرت و ثروت)	۶۸۱
زرق و برق ناپایدار دنیا	۶۸۳

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
افراد گمراه و مسأله‌دار را در پست‌های کلیدی قرار ندهید	۶۸۴
ذوالقرنین نماد مدیریت و بهره‌وری	۶۸۵
سرگذشت عجیب ذوالقرنین	۶۹۱
یا جوج و ماجوج چه کسانی بودند؟	۶۹۶
سازه‌ای از جنس سنگ و آهن	۶۹۸
تکذیب حقایق و اشاعه فرهنگ دروغ‌گویی کارهای خوب شما را نیز بر باد می‌دهد	۷۰۰
لقاء الله چیست؟	۷۰۱
توزین اعمال	۷۰۲
زیانکارترین مردم «أخسرین أعمالاً» چه کسانی هستند؟	۷۰۳
تلاش حداکثری مبتنی بر ایمان، بهشت حداکثری را به ارمغان خواهد آورد	۷۰۶
همه کارهای خود را با کتاب خدا تطبیق دهید	۷۰۷
ارادت ویژه به مال و ثروت، نوعی شرک و بت پرستی است	۷۰۹
رمز موفقیت مدیران، اصناف و مربیان آموزشی و پرورشی	۷۱۰
راز تسخیر دل‌ها در ایمان و رفتار صحیح نهفته است	۷۱۲
محبت علی <small>علیه السلام</small> در دل‌های مؤمنان	۷۱۳
صبر و حوصله و قدرت بیان، کلید موفقیت مدیران	۷۱۴
برای هر کار برنامه و وسیله متناسب با آن لازم است	۷۱۵
برخورد ملایم و محبت‌آمیز با مخالفین	۷۱۷
در کسب علم و فن‌آوری افزون طلب باش	۷۱۸
سختی‌های زندگی به خاطر غفلت از یاد حق است	۷۱۹
آفرینش آسمان و زمین باز یچیه نیست	۷۲۰
قضایات داود و سلیمان (قابل توجه قضات و داوران)	۷۲۱
جذب حداکثری رمز موفقیت رهبران و مدیران شایسته	۷۲۳